

(/)

🏠 (/)

> Kunst - Arkitektur - Haver - Design - Mode (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode>)

> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Brugskunst

← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/hver-dag-maa-vi-begynde-forfra>)

Brugskunst

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 288

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brugskunst>) **t**

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på <https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brugskunst>) **in**

(<https://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brugskunst&title=>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brugskunst&title=>)

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/brugskunst&title=>)

Jørgen Guldborg

Brugskunst - FDB og den kulturelle mission 1930–50

Gads Forlag 2025. 296 sider illustreret. Pris 400 kr.

Af *Kresten Sæe*

Da FDB var kulturformidler

Fra 1930'erne til 1950'erne formidlede de danske brugsgenforeninger – foruden billige kvalitetsvarer – både brugsgenstande i form af husholdningsredskaber, isenkram og fx fajance til almindelige danskeres hjem. Hertil kom så yderligere fx reproduktioner med klassiske danske malere.

Initiativerne blev gennemgående godt modtaget af FDBs medlemmer og den øvrige danske befolkning. I løbet af 1940'erne blev det yderligere muligt at vælge enkle industrifremstillede møbler, som blev tegnet specielt for FDB.

Bag disse nye initiativer stod en fremsynet og visionær ledelse. For formgivning, design og kunst stod både eksisterende og kommende koryfæer. Først og fremmest Børge Mogensen, men også andre designere satte deres præg fx Aage Sikker Hansen, Arne Ungermann, Kay Bojesen og Ebbe Sadolin. Produktionen var eksempelvis henlagt til Bing & Grøndal med porcelæn, fajance og keramik til Alumina og glasvaser til Holmegaard.

FDB som leverandør af husgeråd og design til danske hjem

Allerede på den første andelskongres i 1903 fastslog en af brugsgenforeningernes pionerer Severin Jørgensen den kommende tredelte målsætning:

Medlemmerne skulle skaffes økonomiske fordele men også løftes til et højere moralsk stade og gøres til dygtigere, selvstændigere og frem for alt bedre mennesker.

Sammenfattet skulle FDBs andelsforetagende indtage tre roller:

1. den forædlende. 2. den opdragende og 3. den økonomisk ophjælpende.

Disse elementer havde været en del af FDBs formål siden oprettelsen i 1896.

I starten bestod indsatsen af foredragsaftner og bogudlån i de lokale brugsgenforeninger, men i løbet af 1930'erne og 1940'erne ændrede kulturformidlingen karakter og blev præget af initiativer fra centralt hold.

Her var det den daværende førstedirektør, Frederik Nielsen, der sammen med arkitekten Steen Eiler Rasmussen som kunstnerisk konsulent, gik forrest. Målene var ambitiøse og skulle både fremme kvaliteten af FDBs brugsting og medlemmernes smag. Til dette oprettede man et arkitektkontor, som fx sørgede for at udarbejde kunstnerisk layout på fx reklameplakater og vareemballage.

Indhold og opbygning

Bogen er i stort format og rigt illustreret og indholdet struktureret i ni hovedkapitler. Det første er Forhistorien og de første brugsforeninger 1850-1896 om Brugsforeningernes historie og deres kulturelle indsats - (som er beskrevet i forrige afsnit).

Herefter følger kapitlet - Gode Brugsting 1930-45 - som også blev navnet på et centralt FDB udstillingsfremstød for konceptet på Kunstindustrimuseet i 1941.

Møblerne, deres design og udformning udgør en stor del af bogen og behandles i to kapitler:

Møblerne - 1938-1942 og Møblerne - 1942-1950.

Her centrerer fremstillingen primært om Børge Mogensens møbelprogram. Den velkendte Børge Mogensen, der blev ansat som leder af FDBs Møbelarkitekt Kontor og for alvor via FDB nu satte sit aftryk i den moderne danske møbelhistorie.

Dels faldt Mogensen ind i den periode, som vel bedst kan betegnes som dansk møbeldesigns guldalder. Dels gav hans arbejde i og med den industrielle produktion af designmøbler også borgere med almindelige indtægt mulighed for at møblere hjemmet med arkitektonisk og reel håndværksmæssig kvalitet.

Børge Mogensen tog over efter forgængeren Ove Boldt. Men forinden havde Mogensen skabt sig opmærksomhed med et møblement på Københavns Snedkerlaugs årlige udstilling 1941. Yderligere havde han hentet inspiration til en maskinel møbelproduktion i Sverige og med hensyn til design lyttet til Kaare Klint fra Kunstakademiets Møbelskole.

I denne del af bogen er indfældet og kommenteret en lang række illustrationer fra samtidige udstillinger og møbelkataloger. Tryksager, der til sammen viser udviklingen i Børge Mogensens design i et fint samspil mellem fremstillingen og bogens mange gengivelser fra forskellige FDB tryksager og blade.

Tv. FDB forside fra Uddelerbladet som 1944 omtaler Børge Mogensen designermøbler.
Th. Plakaten for den centrale FDB-udstilling "Gode Brugsting" på Kunstindustrimuseet 1941. (Ib Andersen).

Samtidsinspiration i udviklingen fra både ind- og udland

Yderligere to af bogens kapitler drager spændende tangenter til den tilsvarende udvikling med fyldig omtale, sammenligning og paralleller i både den danske og øvrige europæiske samtidskontekst. Hermed får læseren både en international og dansk samtidsramme med hensyn til fx stilarter og analyser.

Disse hovedkapitler udgøres af:

Den europæiske kontekst 1900-1950 og Den danske kontekst 1900-1950

Yderligere bringes - bestemt ikke at forglemme - et spændende kapitel:

Reproduktioner af dansk kunst 1943-49 om FDBs formidling af reproduktioner fra klassiske danske landskabsmalere og mere naturalistisk samtidskunst til ophæng i private hjem.

Fremstødet resulterede i 1949 i et lille katalog: God kunst i alle hjem, der formidlede de i alt 20 reproduktioner op til 1949.

Her er der en række ret interessante afsnit om fx valg af motiver, diskussioner om lødighed og den samtidige modtagelse hos både publikum, i kulturkredse og internt FDB regi.

Bogen afsluttes med en evaluering af kulturprojekterne i sidste kapitel:

Succes? Eller fiasko fra 1933 til 2017

Vurdering og målgruppe

Jørn Guldberg er kunsthistoriker med flere bogudgivelser bag sig. Han leverer med denne bog et flot, grundigt researchet, velstruktureret og værdifuldt bidrag til den historiske fortælling om dansk brugskunst og møbeldesign.

Her i form af et omfangsrigt værk, som både i bredden og detaljen fortæller om, hvordan en foreningsdrevet organisation som FDB i en lang periode formåede at spille en central rolle i samtidens kulturformidling for den almene danske befolkning.

Netop grundigheden er dog desværre også for mig et tveægget sværd, idet Guldberg for ofte fristes til at bringe sit righoldige kildemateriale direkte i spil frem for som forsker at formidle essensen.

Dette moment påvirker på ingen måde værkets forskningsmæssige kvaliteter, men får ofte fremstillingen til at svulme unødigt på bekostning af formidlingen af de mere gennemgående linjer.

For den mere alment interesserede læser, der – som jeg – i indledningsvis lader sig indfange af det atmosfæremættede layout, har dette desværre en pris i forhold værkets overskuelighed og opfattelse af essens og sammenhænge.

Abstraktionsniveauet svinger mellem en almen tilgængelig formidling i fx kapitlet om Reproduktioner af dansk kunst 1943-1949 og en ofte mere indforstået tekst i en akademisk præget fremstilling med lange hovedsætninger og en del fremmedord.

Den primære målgruppe er derfor læsere med videregående særlig interesse for FDB, dansk design og historie.

Til sidst skal Jørn Guldberg have kredit for sine gode notehenvvisninger, som er indført lidt nedtonet i teksten, så de ikke forstyrrer læserytmen. Dette koncept fungerer som et fint element, der burde være et eksempel til efterfølgelse for forfattere af lignende faglige værker.

[Historie-online.dk, den 3. december 2025]

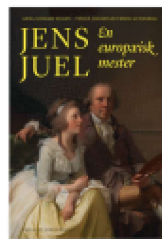
← **Forrige artikel** (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/hver-dag-maa-vi-begynde-forfra>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

KLOSTERKIRKEN I SORØ

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kirke-og-religion/klosterkirken-i-soroe>)

JENS JUEL

(<https://www.historie-online.dk/boger/jens-juel>)

KLAR BLAA LUFT, LET BRIS FRA N.

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/kunst-arkitektur-haver-design-mode/klar-blaa-luft-let-bris-fra-n>)
